

Nina Dragičević: *To telo, pokončno*

Knjiga *To telo, pokončno* Nine Dragičević izstopa iz okvirjev običajne, vsakdanje, vsem znane in lahko berljive pesniške pisave. Gre za pesnitev, ki sledi tradiciji modernizma, zato je njena zgodba razdrobljena, polna premolkov in praznih mest. V ospredju je refleksija o poraznem družbenem položaju žensk, še posebej lezbijk in prvoosebne govorke. Mišljenje ne poteka linearno, ampak se v obliki toka zavesti vrača k nevrogičnim točkam (odnos »strejtov« do lezbijk, odnosi med samimi lezbijkami, potreba posameznice po čustveni in ekonomski varnosti, ki jo običajno nudi družina ipd.), pri čemer je zelo poudarjena čustvena razsežnost, vključeni pa so tudi spomini na različne dogodke in medbesedilne navezave. Govorka se distancira od svojega telesa, tako da o njem govori v tretji osebi, vendar je jasno, da je brez telesa ni. V knjigi torej ne gre samo za družbeno, ampak tudi za golo telesno preživetje. Pri tem se potrjuje, da je intimno zmeraj politično – nasvet partnerke namreč razkrije srhljivo resničnost: »ljubav reče poveži se s kom / da boš tudi ti na varnem / če se meni kaj zgodi«. Konec pesnitve je optimističen: trpljenje se izreka s tišino praznih mest (zadoščeno je torej potrebi, da se trpljenju pusti spregovoriti, kar je pogoj vsake resnice, kot trdi Adorno v izjavi, zapisani kot moto na začetku knjige), »zato v teh tišinah nobenih besed končno to telo, pokončno«. Ne strah, na koncu zmaga pogum.

Simona Semenič: tri igre za punce

tri igre za punce tematizirajo žensko vprašanje in vprašanje spola. Semenič ju kot socialno, politično in spolno občutljiva avtorica obravnava z različnih zornih kotov. Igre so nastale po naročilu in z jasno odrejenim inspiracijskim motivom: don Juan, Faust, lepa Vida. V njih avtorica z različnimi narativnostmi opredeljuje različne lege ženske, njen zgodovinski in sedanji družbeni položaj, njeno vlogo v patriarhalnem in »postpatriarhalnem« času, zlorabe, zatiranje, podrejanje, a tudi njeno osvoboditev in razbremenitev.

V hipu, ko duša zapusti telo, nepovratno odteče čudež življenja in z njim usode žensk iz različnih slojev in poklicev. Njihova idealizirana predstava o moškem, o generičnem Janezu, je čudež iz naslova ene od iger in hkrati banalna resničnost, snov za ironičen odmik. V drugi igri je *volens nolens* protagonistka kar avtorica sama, ustvarjalka, ki ne najde ne poti ne motivacije do postavljenega okvira. Čeprav brska med zgodovinskimi osebnostmi in se skuša po stranpoteh zmerom znova dokopati do Fausta, ostaja sama ta, ki se je faustovski sindrom dotakne najbolj. Semenič je tudi prva ženska, ki se je lotila mita o ženskem hrepenenju, radikalno in brez vsakega sentimentalizma. V *lepih vidah* odkrito spregovori o zlorabi žensk, o navidezni neuničljivosti patriarhata, o stoletjih zatiranja spola, pravzaprav o vsem, s čimer je še vedno globoko prepredena naša družba.

Avtoričina nekonvencionalna pisava sovpada s pojavom postdramskega gledališča, ki besedilo uporablja kot enakovreden uprizoritveni element. Za tako dramatiko je treba gledališče iznajti, pravi Hans-Thies Lehmann, in v tem pogledu ima Simona Semenič v slovenskem prostoru pomembno vlogo. Ko namreč teater najde kod in pot do njene pisave, se zgodijo uprizoritveni presežki.

Dušan Šarotar: *Zvezdna karta*

Roman Dušana Šarotarja *Zvezdna karta* pripoveduje o usodi prekmurske judovske družine trgovca Franja Schwarza, kakor jo osvetljuje služkinja Žalna, od njegove poroke z Rožo Hahn jeseni 1932, naselitve v Šalovcih, prek rojstva sina edinca in njegovega odraščanja do časov, ko umrle člane skupnosti lahko oživi le spomin. V njihovo življenje namreč usodno poseže vojna in deportacija Rože in sina Evgena v nacistično koncentracijsko taborišče Birkenau, iz katerega se ne vrmeta. Franjo kot prisilni delavec v nemški internaciji vojno preživi. Toda pisatelja pri osvetljevanju preteklosti ne zanima holokavst sam ali zapleteni potek in proces spominjanja. Bolj se posveča spominskim podobam, skoraj s fotografsko natančnostjo tudi predmetnosti, vzdušju in vtisom, ki se pri tem oblikujejo. Pravo gradivo njegovega tridelnega romana je izgubljeni, tenkočutno in slogovno pretanjeno izrisani pretekli svet, katerega snovnost je nelinearno umeščena v pripovedni potek, in ne široka, vzročno posledično razčlenjena freska tragičnega zgodovinskega dogajanja. Fotografija avtorju ni tuj medij, to je mogoče zaznati ne le v besedilu, v katerem ima prav posebno mesto, ampak tudi zunaj njega, saj o tem pričajo pisateljeve lastne fotografske ilustracije dela in fotografija naslovnice. Podoba sveta, kakršno priklicujejo, učinkuje melanholično – tako kot osnovno besedilo romana.

Strokovna žirija CN